

Poznań dnia 15 września 2022

dr hab. inż. arch. Adam Nadolny, prof. PP
Politechnika Poznańska, Wydział Architektury
ul. Jacka Rychlewskiego 2, 61-131 POZNAŃ
adam.nadolny@put.poznan.pl

R E C E N Z J A

Rozprawy doktorskiej Pana

mgr inż. arch. Marcina Gierbienisa

pt. *"Wpływ zmian technologicznych i kulturowych na funkcjonowanie bibliotek publicznych w XXI wieku"*

Wykonana na zlecenie Wydział Architektury, Politechniki Krakowskiej.

1. Tematyka problematyki naukowej poruszona w rozprawie.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska została przygotowana pod kierunkiem dr hab. inż. arch. Magdaleny Kozień-Woźniak, prof. PK. Praca składa się z 8 rozdziałów tematycznych, uzupełnionych podrozdziałami, których zadaniem było rozwinięcie wątków zawartych w rozdziałach głównych. Wraz ze spisem literatury, dysertacja liczy 402 stron zwartego tekstu, jej zakończenie to streszczenie w języku polskim i języku angielskim. Zaproponowany przez Autora, schemat prezentacji badanego zagadnienia, jest czytelny i pozwala na śledzenie, rozwoju rozprawy, w odniesieniu do realizacji zamierzeń badawczych pracy.

Auto we wstępie do pracy w jednoznaczny sposób definiuje, tematykę swoich badań, które oscylują w kierunku zrozumienia zagadnienia biblioteki, jako budynku, w ujęciu początku XXI wieku. Jak sam zauważa w rozważaniach, zmianie uległa jej funkcja, podstawowa, jaką było przechowywanie książek. Po kryzysie, jaki zaczęła przechodzić w końcu XX wieku, nastąpił czas powrotu, ale w odmiennej roli. Bardziej otwartej, transparentnej, już nieskrywającej swojego wnętrza, ale eksponującej „zażarcie swoje wdzięki” w tkance współczesnego miasta.

W środowisku naukowym związanym z architekturą, niepisana zasada jest, pisanie o rzeczach, na których się znamy, które przeżyliśmy lub zaprojektowaliśmy. Autor recenzowanej pracy, ma podstawy do tego, aby w tematyce biblioteki, czuć się swobodnie z uwagi na fakt własnej praktyki projektowej i konkursowej w tym zakresie.

Z jednej strony to duży atut, z drugiej niebezpieczeństwo, iż kwestie utylitarne, przesłonia, racjonalność sądów, oraz krytyczny stosunek do badanych przykładów. Tak się jednak nie stało, praca emanuje, świetnym rytmem pisania, celnością uwag.

Nie jest wolna, od autorskich emocji, które w wielu jej fragmentach są bardzo, autentyczne, subtelne i trafne. Jej ważnym elementem składowym, jest także wirtualny katalog, omawianych projektów, dostępny dla zainteresowanych lub studentów. Uznać to należy za dodatkowy walor rozprawy.

2. Charakter rozprawy

Niniejsza rozprawa wpisuje się w nurt działań naukowych łączących wiedzę praktyczną oraz teoretyczną z doświadczeniami zawodowymi Autora. Praca ma charakter przeglądowy, któremu towarzyszą badania wątków pobocznych zaproponowanych przez Autora. W pracy mamy do czynienia, z próbą uszeregowania, zagadnienia biblioteki, w odniesieniu do różnych form jej funkcjonowania. Zakres przestrzenny pracy ograniczony został do obszaru Europy, w której to z 20 krajów wybrano do analizy szczegółowej 166 przykładów, o różnej skali, formie oraz funkcjach dodatkowych.

Zaproponowany przez Autora przegląd zjawiska związanego z tematyką współczesnej biblioteki jest jednocześnie, pewnego rodzaju formą katalogowania zjawiska za pomocą przyjętego schematu. W schemacie tym każdy z przykładów został opisany w odniesieniu do następujących elementów takich jak, lokalizacja, zagospodarowanie terenu, skalę obiektu, rodzaj budowy, formę architektoniczną i organizację przestrzenną, klimat i charakter wnętrz. Tak za proponowany charakter rozprawy spełnia przyjęte przez Autora założenia brzegowe.

3. Analiza źródeł oraz materiałów badawczych

Autor pracy w rozdziale 3 „*W dyskusji o bibliotece*”, podjął się bardzo ciekawej analizy dotyczącej postrzegania biblioteki na różnych poziomach, jej interpretowania w zależności od stanowiska twórców. Pierwszy poruszany wątek dotyczy sposobu formowania programu funkcjonalnego biblioteki, jest to tak zwany zestaw 10 przykazań Harry'ego Faulknera-Browna powstały w latach 90 XX wieku. Wśród nich pojawia się min: elastyczność, kompaktowość, dostępność, rozszerzalność, zróżnicowanie, zorganizowanie, komfort, niezmiennosc w środowisku bezpieczeństwa, ekonomia. Wszystkie te elementy, były traktowane, jako nieodłączne elementy współczesnego obiektu, związanego z bibliotekarstwem.

Początek XXI wieku przyniósł nową definicję standardu biblioteki wg Andrew McDonalda, która jako budynek powinna mieć charakter „*hybrydowy, oferując równowagę pomiędzy zbiorami tradycyjnymi a elektronicznymi*”, rozwijając „*wsparcie uczenia i badań, a także mają zapewnić rozrywkę*”. Wiele z badanych przez Autora budynków nosi takie cechy. Nie mniej jednak, podstawowa funkcja, omawianych obiektów, nadal jest ściśle związana z udostępnianiem zbiorów, dla czytelników.

W tej części recenzji chciałbym odnieść się do powstałych w czasie czytania pracy wątpliwości lub pytań, na które chciałbym otrzymać odpowiedź. Odnoszą się one wyłącznie do tych fragmentów pracy, w których w opinii recenzenta się pojawiły. Jeżeli, pewne części pracy nie zostały wzmiankowane w tej części, recenzent nie zgłasza w stosunku do nich swoich uwag.

Pytanie_01 *Proszę o wyjaśnienie, jak Autor definiuje pojęcie „wybór subiektywny”, w odniesieniu do zaproponowanych, przykładów studialnych w pracy?*

Pytanie_02_ *Czy lokalizacja bibliotek, przedstawiona na wykresie, str. 113 pracy, może świadczyć o pewnego rodzaju, ścisłym połączeniu, budynku w większym stopniu z miastem a nie z wsią. Proszę o skomentowanie zdiagnozowanego zjawiska?.*

Pytanie, _03_Dlaczego *w opinii doktoranta, liczba nowych obiektów bibliotek przedstawiona na wykresie na stronie 149, znacznie przewyższa liczbę obiektów przebudowywanych lub adaptowanych. W jakim kontekście należy ten zauważony trend tłumaczyć?.*

Pytanie _04_ *Proszę o wyjaśnienie, na podstawie, jakich przesłanek, lub definicji autor wprowadził następujące pojęcia, na str.216 rozprawy: bryła zwarta, rozczłonkowana, geometryczna, atrialna, organiczna.?*

4. Rozwiązanie postawionych w rozprawie problemów badawczych

Autor rozprawy postawił sobie za cel badawczy ukazanie, w jaki sposób można skatalogować oraz skomentować zagadnienie projektowe, jakim jest współczesna, biblioteka widziana z perspektywy Polski i Europy. Mimo licznych przekształceń funkcji obiektu, służy on nadal do przechowywania książek. Opisywana w pracy zmiana funkcji, formy, nie może zmienić, nadrzędnego celu omawianej przestrzeni mianowicie, kwestii katalogowania, twórczości literackiej.

W opinii recenzenta praca wykonana w trakcie opracowywania dysertacji jest bardzo duża. Cieszy fakt, że otrzymany materiał został przez doktoranta tak drobiazgowo przeanalizowany i skomentowany. Dzięki takiemu podejściu mamy możliwość prześledzenia zmian, zarówno w kwestii podejścia do zagadnienia biblioteki, jako ważnego elementu, ikonsfery miasta, jak i ewolucji formy w zależności od położenia geograficznego w Europie. Ważnym aspektem jest także spoglądanie na to zjawisko z polskiej perspektywy i jego skomentowanie w dysertacji.

Sformułowane przez doktoranta, pytania badawcze, zostały przez niego skomentowane w odniesieniu do bardzo szerokiego spektrum, poszukiwań twórczych. Należy wspomnieć, bardzo dynamiczny sposób argumentowania oraz opisywania badanych zjawisk. Pewien niedosyt w opinii recenzenta pozostaje w odniesieniu do kwestii, ducha miejsca. W moim przekonaniu Autor, rozprawy bardzo mocno skupił się na architekturze, formie, natomiast niezbyt mocno wypunktował kwestii urbanistki i kontekstu przestrzennego omawianych realizacji. Reasumując przedstawione w rozprawie problemy badawcze zostały przez doktoranta opracowane prawidłowo

5. Oryginalność rozprawy przedstawiona do recenzji

Rozprawa doktorska Pana mgr inż. arch. Marcina Gierbienia pt. "*Wpływ zmian technologicznych i kulturowych na funkcjonowanie bibliotek publicznych w XXI wieku*" jest oryginalnym dziełem naukowym, które poprzez zastosowanie odpowiedniego warsztatu naukowego spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych, dyscyplinie architektura i urbanistyka.

Praca jest samodzielnym wkładem Autora w badania dotyczące zagadnienia obiektów przeznaczanych na potrzeby gromadzenia i udostępniania książek. W stosunku do obecnego stanu wiedzy recenzowana praca jest nowym i jednocześnie kompleksowym ujęciem poruszanego zagadnienia. W pracy zastosowano oryginalny, dostosowany na potrzeby rozważań Autora aparat badawczy.

6. Analiza oraz interpretacja otrzymanych wyników

Autor w prawidłowy sposób ukazał prowadzone przez siebie badania za pomocą rysunków, fotografii, schematów, diagramów oraz zestawień tabelarycznych. W przekonujący, charakterystyczny dla nauk inżynierijno-technicznych sposób zinterpretował otrzymane wyniki i odniósł uzyskane rezultaty do ogólnie przyjętych w badaniach naukowych modeli wartościujących.

W zwięzły oraz logiczny sposób zredagował otrzymane wyniki i poddał je analizie oraz zakończył część badawczą pracy podsumowaniem. Autor w przedstawionej do recenzji rozprawie posłużył się prawidłową metodologią badawczą i wiedzą z zakresu prowadzeni badań naukowych w dyscyplinie architektura i urbanistyka.

Podsumowując analiza materiałów źródłowych oraz interpretacja otrzymanych wyników badań w recenzowanej pracy została przeprowadzona przez doktoranta prawidłowo.

7. Słabe strony rozprawy oraz jej wady

Przedstawiona do recenzji rozprawa została przygotowana starannie pod względem wydawniczym nie mniej jednak nie jest wolna od pewnych drobnych wad językowych i graficznych, które w całościowym ujęciu nie podważają jej walorów naukowych i dydaktycznych. W przypadku publikacji praca powinna zostać poddana profesjonalnej korekcie redakcyjnej, oraz osobnym recenzjom wydawniczym.

8. Przydatność rozprawy dla nauk inżynierijno-technicznych

Przydatność niniejszej rozprawy dla nauk inżynierijno-technicznych polega na ukazaniu, przenikaniu i uzupełniania się kierunków badawczych, takich jak architektura, teorii architektury i inne. W przypadku niniejszej pracy mamy możliwość śledzenia tej przemiany na wielu płaszczyznach: badawczych, analitycznych jak i teoretycznych. Auto w sposób charakterystyczny dla nauk inżynierijno-technicznych podszedł do prezentacji omawianego przez siebie w rozprawie materiału badawczego, co należy podkreślić.

9. Wnioski końcowe

Autor, mino drobnych mankamentów zauważonych w niniejszej rozprawie wykazała się samodzielnym, twórczym oraz kreatywnym podejściem do analizy badanego zagadnienia, którego podjęła się w dysertacji. Należy podkreślić fakt naukowego podejścia do badanego tematu oraz znajomość metod badawczych stosowanych w naukach inżynierijno-technicznych. Umiejętność wykorzystania przyjętego w pracy aparatu badawczego zasługuje na podkreślenie.

Biorąc pod uwagę całokształt rozprawy przedstawionej do recenzji, wnoszę o jej wyróżnienie z uwagi na metodyczne podejście do kwestii zagadnienia biblioteki we współczesnej twórczości architektonicznej. Za jednoczesną umiejętność, analizowania, komentowania oraz definiowania badanego zagadnienia w odniesieniu do języka, którym posługuje się teoria i praktyka architektury współczesnej.

Warto także podkreślić, ogromną erudycję Autora, co świadczyć może, o fakcie, że potrafi czytać nie tylko ze zrozumieniem, ale także w sposób twórczy z tego czytania czerpać inspiracje dla swojej pracy.

Reasumując recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr inż. arch. Marcina Gierbienia pt. " *Wpływ zmian technologicznych i kulturowych na funkcjonowanie bibliotek publicznych w XXI wieku*" jest zgodna z przyjętymi standardami dla pracy doktorskiej w naukach inżynieryjno-technicznych, dyscyplinie naukowej architektura i urbanistyka. Przeprowadzając swoje dowody Autor rozprawy wykazał się wiedzą teoretyczną jak i ukazała naukowy oraz implikacyjny charakter swoich badań. Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska spełnia wymogi zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi w szkolnictwie wyższym na terenie RP.

Niniejszym wnoszę o jej dopuszczenie do publicznej obrony na Wydziale Architektury, Politechniki Krakowskiej.

dr hab. inż. arch. Adam Nadolny, prof. PP

Administracja Wydziału Architektury

Wpłynęło dnia 15 WRZ. 2022

Lp. cz. Podpis.....

str. 5

